

14379 - حکم عقیده به تناسخ ارواح

سوال

یکی از اعضای خانواده‌ی ما معتقد به تناسخ ارواح است و من به شدت با این عقیده مخالفم. نگاه اسلام به این عقیده چیست؟ چون من می‌خواهم فکر آن‌ها را تصحیح کنم چون ایمانشان ضعیف شده است.

پاسخ مفصل

و درود و سلام بر رسول الله

منظور از «تناسخ ارواح» این است که پس از مرگ بدن، روح به بدن دیگری منتقل می‌شود و بر اساس اعمال که در بدن قبلی انجام داده در این بدن جدید خوشبخت یا بدبخت می‌شود و پس از مرگ دوباره به بدن دیگری منتقل می‌شود و این انتقال همینطور ادامه می‌یابد. این اعتقاد از باطل‌ترین اعتقادات و یکی از بدترین نمونه‌های کفر به الله متعال و کتاب‌ها و پیامبرانش هست، زیرا ایمان به آخرت و حساب، و بهشت و جهنم از اعتقادات حتمی است که پیامبران آورده و کتاب‌های منزل خبر از آن داده است، و اعتقاد به تناسخ، همه‌ی این اعتقادات را تکذیب می‌کند.

تفسیر اسلام از معاد به روشنی در کتاب و سنت آمده است، از جمله این سخن پروردگار متعال که می‌فرماید:

﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾ [عنکبوت/ ۵۷] (هر نفسی مرگ را خواهد چشید، سپس به سوی ما باز گردانیده خواهید شد) و می‌فرماید: ﴿إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾ [یونس/ ۴] (بازگشت همه‌ی شما به سوی اوست؛ وعده‌ی الله حق است، هموست که آفرینش را آغاز می‌کند سپس آن را باز می‌گرداند تا کسانی را که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند به عدالت پاداش دهد و کسانی که کفر ورزیده‌اند به سزای کفرشان شربتی از آب جوشان و عذابی پردرد خواهند داشت) و می‌فرماید: ﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفَدًا (۸۵) وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَرِدًّا﴾ [مریم/ ۸۵-۸۶] (روزی که پرهیزگاران را به سوی رحمان، گروه گروه محشور می‌کنیم (۸۵) و مجرمان را با حال تشنگی به سوی دوزخ می‌رانیم) و در همین سوره، می‌فرماید: ﴿لَقَدْ أَحْضَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا (۹۴) وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا﴾ [مریم/ ۹۴-۹۵] (و یقیناً آن‌ها را به حساب آورده و به دقت شماره کرده است (۹۴) و روز قیامت همه‌ی آن‌ها تنها به سوی او خواهند آمد) و ﴿إِلَّا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ [نساء/ ۸۷] (الله کسی است که معبودی به حق جز او نیست، به یقین در روز قیامت که هیچ شکی در آن نیست شما را گرد خواهد آورد) و می‌فرماید: ﴿رَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَىٰ اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [نغابن/ ۷] (کسانی که کفر ورزیدند

پنداشتند که هرگز برانگیخته نخواهند شد؛ بگو آری سوگند به پروردگارم حتما برانگیخته خواهید شد، سپس شما را به [حقیقت] آنچه کرده‌اید قطعاً آگاه خواهد کرد و این بر الله آسان است) و دیگر آیات محکمی که در این زمینه نازل شده است.

ادله‌ی سنت در تقریر معاد و تفصیل آن آنقدر زیاد است که نمی‌توان در شمار آورد، از جمله این سخن رسول الله ﷺ که می‌فرماید: **«شما پابرهنه و لخت و ختنه نکرده محشور خواهید شد»** سپس این آیه را تلاوت فرمود: **﴿كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدًّا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾** [انبیاء/ ۱۰۴] (همانگونه که بار نخست آفرینش را آغاز کردیم، دوباره آن را بازمی‌گردانیم. وعده‌ای است بر عهده‌ی ما که ما انجام دهنده‌ی آنیم) آنگاه فرمود: **«و نخستین کسی را که در قیامت خواهند پوشاند، ابراهیم است»** بخاری (۳۱۰۰) و مسلم (۵۱۰۴).

و همچنین آنجا که می‌فرماید: **«در بدن انسان [تکه] استخوانی هست که زمین هرگز آن را تجزیه نمی‌کند و [انسان] از آن دوباره ساخته می‌شود»** گفتند: آن کدام استخوان است ای پیامبر خدا؟ فرمود: **«عَجَبُ الذَّنْبِ»**. مسلم (۵۲۵۵). (عجب الذنب آخرین تکه‌ی ستون فقرات است).

و می‌فرماید: **«خورشید در روز قیامت آنقدر به مردم نزدیک می‌شود که فاصله‌اش تنها به اندازه‌ی یک میل خواه بود»** سلیم بن عامر. یکی از روایان این حدیث. می‌گوید: به خدا قسم نمی‌دانم منظور از میل، همان [واحد] مسافت است یا میلی که با آن سرمه به چشم می‌کنند. رسول الله ﷺ می‌فرماید: **«پس مردم به اندازه‌ی اعمالش در عرق خود خواهند بود؛ برخی تا کعبین و برخی تا زانو و برخی تا خاصره و برخی تا دهان در عرق خواهند بود»** راوی می‌گوید: در این حال رسول الله ﷺ به دهان خود اشاره نمود. (مسلم: ۵۱۰۸).

و می‌فرماید: **«روز قیامت به کنار در بهشت خواهیم آمد و اجازه‌ی ورود خواهیم خواست؛ خازن بهشت می‌گوید: تو که هستی؟ می‌گویم: محمد. می‌گوید: دستور داده‌ام در را برای تو بگشایم و پیش از تو برای هیچکس در را باز نکنم»** (مسلم: ۲۹۲) و دیگر احادیث.

بنابراین، عقیده‌ی تناسخ ارواح، تکذیب این نصوص و رد آن و انکار قیامت است.

همینطور نصوصی که در شریعت مبنی بر اثبات عذاب قبر و نعیم آن و سوال دو فرشته آمده که همه به روشنی دال بر این است که روح انسان به موجود دیگری منتقل نمی‌شود بلکه روح و جسد هر دو دچار عذاب یا خوشی خواهند شد تا آنکه مردم به سوی پروردگار خود محشور شوند.

امام ابن حزم رحمه الله می گوید: «برای رد ادعای آنان اجماع مسلمانان بر کافر دانستنشان کافی است و اینکه هر کس چنین عقیده‌ای داشته باشد مسلمان نیست و پیامبر ﷺ [عقیده‌ای] جز این آورده است» (الفصل فی الملل والأهواء والنحل: ۱/۱۶۶).

اعتقاد به اینکه بدن فنا می‌شود و دوباره برای چشیدن خوشی یا عذاب [بر حسب اعمال خود به زندگی] باز نمی‌گردد، راه را برای زیاده‌روی در شهوت‌رانی و ستمگری باز می‌کند و این همان چیزی است که شیطان از اصحاب این عقیده‌ی فاسد می‌خواهد، به علاوه‌ی آنکه آن‌ها را با این مذهبِ پست، در کفر غوطه‌ور می‌کند.

بر شما لازم است که این شخص را نصیحت کنید و کلام الله متعال و سخن پیامبرش ﷺ را به ایشان یادآوری نمایید و به توبه دعوتش نمایید، اگر توبه کرد نیک است و در غیر این صورت دوری از او و هشدار دیگران برای دوری گرفتن از وی و اعلام براءت از عقیده‌ی وی واجب خواهد بود تا مردم فریب او را نخورند.

والله اعلم.